

136. Van Dale, de letter T (8)

1. Een polyantharoos is en trosroos. De TROS is de Televisie- en Radio-omroepstichting, een omroep in het Nederlandse publieke bestel. Trotyl (trinitrotolueen, TNT) kan lekker knallen. Het trou-madame is een zeker spel met dertien ivoren balletjes. Een troubadour is een middeleeuwse Provençaalse minnezanger en een trouvère is zijn Noord-Franse evenbeeld. 'In rouw en trouw' betekent 'bij begrafenis en huwelijk', 'hou en (ge)trouw' is de leus van de stad Gent. Een troyounce is hetzelfde als een ounce (afkorting: oz).
2. Getruukt voerde de smid een van zijn trucs (truken) uit. Zijn laatste trucje kenden sommigen al. De truckfilm bleek een trucfilm te zijn, dus op trucage te berusten. Wat was zij een onnozele trui!
3. De koosnaam van ons konijn is Trui. In zijn trukendoos zaten de trumandoctrine en een gewestelijk truiken-roer-mij-niet. Een truqueuse is een kunstvervalsster. De Nieuwe Truttigheid was een bepaalde kneuterige bouwstijl in de jaren zeventig. De TSE-300 is de beursindex van Toronto. TSS is het tibialestresssyndroom, de irritatie van het scheenbeen. De tudorstijl is late Engelse gotiek. Hoeveel tugriks kost volgens de kinderen een Mongoolse tuftuf? Ben je er ingetuind? De tuingoden (m/v) zijn Priapus en Pomona. Een gloriëtte is een prieeltje (tuinhuisje).
4. De chtonische godheden zijn de aardgoden. Churros zijn een Spaanse lekkernij. Twentenaren worden met een bijnaam ook wel tukkers genoemd. Wel eens iemand in de tulen gordijnen gejaagd (de tulen gordijnen in gejaagd) zien worden?
5. De tulpomanie (tulipomanie), waar hebben we dat eerder gehoord? Dat was als windhandel in de zeventiende-eeuwse context.
6. De tumba is een carnavaleske dans uit het Caraïbische (Caribische) gebied. Het Tupi is een indianentaal, gesproken in Zuid-Amerika. Troqueren is ruilhandel drijven. De truttenschudder van DAF gaf vaak aanleiding tot truterij. Is het meervoud van tsadiek echt tsadikim? En van tsedaka tsedakot?
7. Tsjakka, op de ttb-dag kregen we de gewestelijke tsjoektsjoek te pakken! De tUL is de Transnationale Universiteit Limburg. Tu quoque, fili mi (et tu, Brute)! Ook jij, mijn zoon! Een turco is een Arabische inlandse tirailleur in Franse krijgsmacht. Gaan we turf naar de venen sturen? En wel met een turfeiker? Het synoniem van turfpot is jiffypotje. Turgescient is turgor bezittend, een turingmachine is een abstracte rekenmachine – krijgt Alan Turing nu wel of niet postuum eerherstel? –, turionen zijn hibernakels, wat dat ook mogen zijn, en turista betekent reizigersdiarree.
8. Zag je hem voorbijjlen? Hij zag zo zwart als een turk, zijn broer behoorde tot de jonge turken. Een turk is ook een Turkse tortelduif. De Grote Turk was de sultan van het Ottomaanse Rijk, je kunt aangaan als een Turk, dat is uitvaren maar niet met een schip, en je kunt bij de turk of de chinees gaan eten. Is Turkenmoeder een turkenbaan? Bij Van Dale mag turkooizen ook turquoise zijn. Dat was beslist op zijn Turks. Als ik moet kiezen, ben ik liever Turks dan paaps. Dat huis is in vier maanden turnkey, kant-en-klaar, gebouwd. Een turtleneck kan aan een T-shirt zitten.
9. Een tussenarrest is interlocutoir, een tussenbedrijf is een entr'acte, een tussenbestuur is een interim-bestuur. Tussendekspassagiers hebben vaak een tussen-de-orensyndroom. De tussengelegen huizen waren roodgeverfd. Het tussengerecht (entremetstje) smaakte goed.
10. Bij tussenpozen is intermitterend, tussenoorlogs is interbellair, een tussenregering is een interregnum en een tussenruimte is een interstitie. Een tussenwerpsel is een interjectie en tussenzetten bij enten is terzijde inzetten. Een tussenzin is een parenthese, tussor is spinsel van de rups van de tussahvlinder.
11. Tutoyeren is jij-jouen. Als het tv-kanaal op zwart gaat, zijn we tv'loos. De TWD is de Taiwanese dollar. Schrijven we een Romeinse of een Arabische twaalf? Een keizerskroon heeft scharlakenrode nerven. Keizerskroon en gladiool worden ook wel twaalf-apostels genoemd. De twaalfdaagse veldtocht heeft niets

te maken met het Twaalfjarig Bestand. Ze vierden hun twaalf-en-een-halfjarig huwelijk. Een voorbeeld van een regelmatig veelvlak is de dodecaëder. Twaalfhonderdduizend is feitelijk één miljoen tweehonderdduizend. Het duodenum is de twaalfvingerige darm. De twatwa is de zwarte bisschop. Het twaron is de aramidevezel van een bepaald merk (Akzo Nobel). Sommige voetballers zijn tweebeinig, andere eenbeinig. Bij de Tweedaagse Zeeslag in 1666 droeg men geen tweed mantels. Wij kopen alleen tweedehandsboeken. Zij krijgt tweedelijnszorg.

12. Tweedonker is gewestelijk en komt van twilight. Een twee-en-een-halve-centstuk is een vierduitenstuk.

13. Tweefasestructuur, tweefrankstuk, tweefrontenoorlog, met ruggengraat en na ruggespraak, schrijf je dat allemaal goed? Het Tweestromenland ligt tussen de Eufraat en de Tigris.

Rein Leentfaar